

Prof. Kobal zahteva, naj se uvede za naše srednje šole slovensko uradovanje, naj se izdajo slovenska izpričevala in naj se izdajajo slovenski akti.

Prof. Perušek pravi, da bi bilo najboljšje, če začno profesorji sami govoriti in pisati slovensko. Odgovarja se mu, da se to ne da izvesti. Po nekaterih vprašanih zaključki slednjič predsednik dr. Žmavc občni zbor.

**** Roditeljski sestanki na naših srednjih šolah.** Pišejo nam: Kolikor je znano, so doslej prirejali roditeljske sestanke na II. drž. gimnaziji v Ljubljani, na gimnaziji v Kranju in na realki v Idriji. To je vsekakor premalo. Na vsakem srednješolskem zavodu je treba pogostokrat prirediti roditeljske sestanke! V tem nam bodo zgled naši ljudskošolski tovariši, ki imajo neprimerno težji boj za obstanek nego mi, pa vendar posvečajo ves prosti čas za omiko naroda ter tako sklepajo čim trdnje vezi med domom in šolo! Tako delajmo tudi mi! Potem ne bo mogel nihče trditi, da je srednješolski profesor nekaj vzvišenega, kar se mora gledati le oddaleč in s svetim strahom. Tudi mi stopimo med starše svojih učencev, da jim pokažemo s poljudno, prijazno in odkritosrčno besedo: za to smo, da vam vzgajamo in učimo mladino in jo privajamo na prava pota, ker smo njeni prijatelji in svetovalci, ne pa samo strogi klasifikatorji in bogve kako bav-bavi! Od vas pa, starši, hočemo, da naše delo podpirate doma, da strogo držite mladino, da ne skače čez ojnice vam v jezo in skrb, sebi v pogubo. Ne razdirajte dela šole z nepredarjenimi besedami o učiteljih svojih sinov! Tako bosta tudi srednja šola in domača hiša s skupnim delom odpirala naši mladini lepše poglede v bodoče dni! — Organizacijo roditeljskih sestankov pa naj prevzame „Društvo slovenskih profesorjev“. Tudi v organizaciji nam bodi zgled ljudskošolsko učiteljstvo!

**** Dijaška stanovanja.** V moralnem in telesnem oziru zdrava dijaška stanovanja so za napredek in bodočnost dijaka največjega pomena. Kakršen dijak v šoli in na ulici — tako njegovo stanovanje, ali narobe: kakršno stanovanje tak dijak! Pripočeli bi zlasti razrednikom, da bi si večkrat ogledali dijaška stanovanja in takoj odpravili vse nedostatke, ki jih tam zapazijo. V slučajih zanikrosti in nevarnosti naj se ravnatelji brez zadržka poslužujejo svoje pravice in dijaku odkažejo drugo stanovanje. Seveda ni izključena tudi kaka zamera. Ali nad zamero stoji korist mladega človeka!

**** Na delo med ljudstvo!** Napredno ljudskošolsko učiteljstvo je pred leti na zborovanju svoje „Zaveze“ v Radovljici sprejelo in odobrilo program svojega izvenšolskega dela, ki je izražen v besedah: „Na delo med ljudstvo!“ — Tudi mi srednješolski profesorji storimo tako! Ne odtežajmo se prosvetnemu delu med narodom, ampak stopimo med njega kot zvesti njegovi sinovi, mu kažemo pota kulturnega napredka in dvigajmo njegove duševne sile! Kolikor vem, so doslej samo naši kolegi v Idriji sistematično gojili prosvetno delo. Drugod se je malokdo oglašil, ki bi posvetil svoje sile splošni ljudski omiki. To ni prav! Ven iz samotarstva, ven med ljudstvo! To je vede in omike moralna dolžnost, da se posveča v službo onemu, ki so mu tudi nje poživljajoči, dvigajoči vrelci: Tudi nam bodi geslo: „Na delo med ljudstvo!“ Društvo slovenskih profesorjev pa naj organizuje to delo!

**** Razpisano je na drž. gimnaziji v Mariboru s početkom šolskega leta 1910/11.** mesto pravega učitelja za klasično filologijo kot glavno, nemščino pa kot postransko stroko. Prošnje do 31. januarja 1910.

**** Odlikovanje.** Imenovan je profesor na mariborskem učiteljskem Ivan Koprivnik ob prestopu v pokoj za šolskega svetnika.

**** Realno gimnazijo z laškim učnim jezikom** hočejo imeti Lahi v Gorici. Vrtil se je shod, na katerem so sklenili, da se zavzamejo z vso močjo v ta namen, da bi se otvoril tak zavod že s prihodnjim šolskim letom. Plačevala naj bi Gorica in razne furlanske občine, ali iz te moke bo težko kaj kruha. Gorica je zadolžena do vratu, furlanske občine so ubožne; odkod denar? Lahi najbrže mislijo, da bi dobili deželni denar za svojo laško realno gimnazijo, ko že tako dosega vse, kar hočejo pod zvezo Gregorčiča s Pajercem. — Lahi so res skrajno nespametni. Namesto da bi zahtevali državno gimnazijo z laškim učnim jezikom ter bi dobili tudi Slovenci svojo, bi rajši vzdrževali na svojem in drugih stroške realno gimnazijo, samo da bi Slovenci nič ne dobili. Čisto napačni račun. Večkrat so se že urezali, pa se bodo še v gonji proti Slovincem.

**** Ženska gimnazija na Turškem.** Iz Carigrada poročajo, da namerava turška vlada zgraditi v malem kraju Funduki pri Carigradu turško žensko gimnazijo. Vlada je prostor za gimnazijo že kupila in se pogaja za stavbno gradivo. Gimnazija bo urejena po srednjeevropskem vzorcu.

Oklic.

Ko je pred leti „Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ prevzela „Učiteljskega Tovariša“ z vsem dolgom vred, je bil njen namen list povzdigniti na kolikor mogoče visoko stopnjo.

Z veseljem in ponosom moremo konstatirati, da se je „Zavezi“ ta namen popolnoma posrečil. Ob svoji petdesetletnici sme „Učiteljski Tovariš“ s ponosom zreti na velikanski svoj napredek, „Zaveza“ pa se sme veseliti svojega varovanja.

Dočim je „Učiteljski Tovariš“ popreje izhajal le dvakrat na mesec, je pod okriljem „Zaveze“ kmalu pričel izhajati mesečno trikrat in sedaj je že mnogo let tednik. A tudi oblika lista se je izpremenila. Poprej mal neznaten listič je bil pri neučiteljih popolnoma neznan, a danes! Po obliki in vsebini in po vplivu je postal naš ponos, naša nada. Resno se uvažujejo njegove besede na merodajnih mestih, sovražnikom naprednega učiteljstva pa je postal trn v peti, tako da so ga naši nasprotniki spravili na indeks, kar mu pa seveda prav nič ne škoduje, ker s tem so zanj delali dobro reklamo. Nepremagljiv in siguran je bil napredek našega glasila.

„Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“ se ni ustirala ne truda ne troškov, njen edini namen je bil povzdigniti list. Vkljub znatnim žrtvam se naročnina ni zvišala, ampak je ostala leto za letom ista, dasi so tiskarski troški vedno naraščali.

Pomisliti je treba, da vsaka številka stane sedaj 15–20 K več kakor prej, ako pa ima list prilogo, pa 90–100 K.

Jasno je torej, da „Zavezi“ takih žrtev ni mogoče več prenašati in to tembolj, ker so se tiskarski troški povišali z novim letom zopet za 80% in se bodo stavski tarifi zopet povišali. Po tehtnem premislu je vodstvo „Zaveze“ sklenilo z novim letom povišati naročnino za neznaten znesek 2 K, torej na 10 K za celo leto.

Prepričani smo, da bo vsaka cenjena tovariša in vsak dragi tovariš radevolje daroval ta neznaten znesek na oltar stanovske organizacije, saj, ako premislimo, ta povišek ne bo na dan niti cel vinar znašal. Res je, da nam brezsrčni ljudje ne privoščijo kruha in groze, da nas bodo izstradali, a ravno to naj nas vzpodbuja, da z neznatnimi žrtvami gradimo dalje svojo trdnjavo.

Naši tovariši in tovarišice so gotovo prepričani, da je naš najboljši prijatelj in zaščitnik ravno „Učiteljski Tovariš“. Zaradi tega apelujemo na Vašo stanovsko zavest, predraga sotrpini, ter Vas prosimo, da nam ostanete še nadalje naročniki. A ne samo to! Agitujte povsod kar najizdatneje za „Učiteljskega Tovariša“, bodisi da mu pridobite novih naročnikov, bodisi da nabirate zanj inserate.

Ako bi vsak učitelj nabral na leto le za deset kron inseratov, kar je pač lahko mogoče, bi bil „Učiteljski Tovariš“ plačan; naročnina, ki bi jo donasal, pa bi se lahko porabila v povečanje in izboljšanje časopisa.

Vodstvo „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“.

L. Jelenc,
predsednik.

F. Gürtner,
tajnik.

Književnost in umetnost.

Žirovnikove „Narodne pesmi za šolsko mladino“ so popolnoma pošle, torej ni mogoče novim naročnikom z njimi postreči. Tovariš Žirovnik pa je priredil sedaj 3 zvezke narodnih pesmi, ki pa so v aprobaciji na naučnem ministrstvu. Kadar pride aprobacija, pojdejo pesmi takoj v tisk. Do takrat — potrpljenje.

Zvonček. Prva številka letošnjega letnika izide nekoliko pozneje, ker niso za zunanjo opremo lista novi kličiji še izdelani. Nabirajte pa novih naročnikov!

Savremenik, najodličnejši hrvaški leposlovni list, objavlja jako laskavo oceno o I. zvezku Ganglovih zbranih spisov za mladino. Oceno je napisal Davorin Trstenjak. — Omenjene knjige je še mnogo v zalogi. Kupujte jo, saj stane izvod samo 1 krono. Naročila sprejema „Učiteljska tiskarna“.

Der Schulstaat (Vorschläge zur Völkerversöhnung und Herbeiführung eines dauernden Friedens durch die Schule) je naslov knjige, ki jo je izdal pred kratkim J. C. Barolin v založbi W. Braumüller. Dunaj-Lipso. Knjiga obsega 286 strani ter stane broširana 4:20 K, v platno vezana 5:60 K. V knjigi podaja pisatelj najprej kratek pregled o razvitku šolstva, o dobrih in slabih straneh sedanje vzgoje. Nato navaja obširne predloge, kako naj bi se šolstvo reformiralo, da bi ustrezalo praktičnim zahtevam sedanje dobe. Pisatelj si misli šolstvo organizovano tako:

1. Otroške šole, za mladino od 4. do 8. leta.
2. Deške in dekliške šole za mladino od 8. do 12. leta.
3. Srednje šole (gimnazije, realke, trgovske in poljedelske šole) za mladino od 12. do 16. leta.
4. Vseučilišča (za vsako izmed štirih srednješolskih kategorij po 4 fakultete), za mladino od 16. do 20. leta.
5. Praktično vežbanje od 20. do 24. leta. Pisatelj priporoča, naj bi se bolj gojil pouk v ročnoštih in naj bi mladina od 12. do 14. leta dobila vpogled v razna rokodelstva, da si lažje izbere primeren poklic. Veliko važnost polaga na internate.

Knjiga je zanimiva, da jo naj prouče zlasti šolniki.

Erazem Predjamski, prvo delo nadebudnega pisatelja Vitomila Jelenc, sina predsednika naše „Zaveze“ tov. L. Jelenc, se je prvič predstavil v ljubljanskem gledališču pred razprodano hišo. Obenem se je

obhajala desetletnica domačega izvrstnega igralca Hinka Nučiča, ki je dobil več daril in se ga je slavilo v nagovorih. Romantična igra na podlagi domače zgodovine je prav lepo uspela. Pisatelja so poklicali na oder. Zlasti prva tri dejanja so lepa in dokazujejo o zdravem talentu. Čestitamo sinu in očetu!

Knjige „Slovenske Matice“ so ravnokar izšle. Knjig je pet: 1. Bleiweisov zbornik, uredil dr. Jos. Tominšek. 327 strani. — 2. Prevodi iz svetovne književnosti VI. zvezek. Jevgenij Onjegin. Zložil A. S. Puškin. Preložil dr. Ivan Prijatelj. — 3. Vojvodina Koroška I. zvezek. Prirodnoznanstvi, političen in kulturni opis. Spisal profesor dr. Matko Potočnik. — 4. Knezova knjižnica. XVI. zvezek obsega: Rado Murnik: Matajev Matija. Vesela novela. — Vojeslav Mole: Ob stoltnici Julija Slowackega. — C. Golar: Bratje in sestre v Gospodu. Sanje poletnega jutra. — 5. Zabavna knjižnica. XXI. zvezek. Etbin Kristan: Kato Vrankovič, drama v treh dejanjih. — 6. Slovenske narodne pesmi, 13. snopič, uredil dr. K. Štrekelj. — 7. Hrvaška knjižnica. IV. zvezek. Dr. Branko Drechsler: Stanko Vraz, studija. — To je res lep književni dar za 4 K.

Vabilo na naročbo Domačega ognjišča. Slovenske starše in vzgojvalceslovenske mladine opozarjamo na izborni mesečnik „Domače ognjišče“, ki izhaja v „Učiteljski tiskarni“ v Ljubljani vsako zadnjo soboto v mesecu ter velja vse leto samo 2 kroni 50 vinarjev. „Domače ognjišče“ prinaša jako zanimive, koristne, aktualne članke o vzgoji otrok, njihovih hibah in čednostih, zlasti pa o zmotah in napakah staršev in slabih vzgojiteljev; končno prinaša dopise o delovanju učiteljstva in odgojevateljev, povesti in zanimive drobtine iz vsega sveta. Malo imamo toli potrebnih in koristnih slovenskih časopisov, kakor je „Domače ognjišče“. Kdor ljubi mladino, kdor ve, da leži v srcih in dušah slovenskih otrok bodočnost našega naroda, tisti bo rad naročil in čital „Domače ognjišče“, ki je polno plemenitih idej in koristonosnih iniciativ! Naj bi se razširil ta lepi, blagi list v vse slovenske hiše! Naj bi ga čitali in ubogali starši, potem nam napočil lepša bodočnost.

Svoje prijatelje prosimo, naj nam ostanejo zvesti tudi v prihodnjem letu, a naj poskrbe, da se izdatno pomnoži število naših naročnikov. Vsak si prizadevaj, da nam pridobi vsaj o enega novega naročnika.

Prosimo vljudno p. i. naročnike, da nam pošljejo naročnino naprej in poravnajo tudi slučajne zastanke. Prosimo!

Naročnino, samo 2 kroni 50 vinarjev na leto, prejema upravništvo „Domačega ognjišča“ v Učiteljski tiskarni v Ljubljani, rokopisi naj se pa pošiljajo uredništvu „Domačega ognjišča“ v Ljubljani.

Delujmo z združenimi močmi tudi v novem letu za blaginjo in srečo preljube slovenske mladine!

Jakoba Alešovca zbrani spisi so pričeli pravkar izhajati, in sicer si je to nalogo postavila in jo s prvim delom tudi že izvršila „Ljudska knjižnica“, ki prinaša v svojem 9. zvezku najboljše in najobširnejše Alešovčevo delo „Kako sem se jaz likal“. I. del. Alešovec je naš edini ljudski humorist in zato je vreden, da se zopet spravi med ljudstvo, oziroma novejšemu rodu sploh šele odkrije. Alešovec humor je zdrav in resnično ljudski, dosegel ga dozdaj v tem še ni nobeden. Jezik je svež in krepak, da je tudi še danes lahko za zgled, misli jedrnat in imajo tudi zato za Slovence trajno vrednost, ker so nastale v času, ki je za naš narod bil politiško in prosvetno najbolj važen. Alešovec nam slika življenje tiste dobe s humoristiške strani; Alešovec nam je v svojih šaljih in satiriških spisih zapustil skoro najvernejšo podobo onih časov, ko smo se Slovenci pod Bleiweisom otresali nemškutarstva in začeli na vsakem polju misliti, čutiti in delati po svoje. Alešovec je domač pisatelj v najlepšem pomenu, in za slov. ljudstvo je tudi velikega vzgojnega pomena; njegovi spisi so trajen spomenik našega narodnega preporoda. Roman „Kako sem se likal“ je edini slovenski največji humoristiški roman — podoba slovenskega trpina v šalji skorji, ki pa hrani mnogo biserov. I. zvezek; „Kako sem se likal“ stane 1 K 20 h, vezan 2 K.

Kato Vrankovič se imenuje tridejanjska drama Etbina Kristana, ki so jo minule dni uprizorili v ljubljanskem gledališču z lepim uspehom. Drama je — zlasti v prvih dveh dejanjih — odlično delo. Izšla je v Zabavni knjižnici letošnjih knjig „Slovenske Matice“.

Esperanto. Še enkrat opozarjamo na esperantsko slovnico, ki se tiska. To je slovnica, ki jo je nameraval izdati „Slov. esp.

croček“. Da se knjiga hitreje razpeča, smo skrčili nekoliko njen obseg in določili ceno jako nizko (1:10 K s poštnino). K 5 izvidom priložimo zbirko zanimivih pripovedk. Kdor hoče razširjati esperanto v svojem kraju, naj naroči po več izvodov, ker jih pozneje ne bo dobili. Naročila sprejema založnik Lj. Koser, stud. iur. Juršinci pri Ptuj, Štajersko.

Kulturno delo.

+ Izobraževalni tečaji. „Ljubljansko učiteljsko društvo“ je zapričelo v soglasju z „Zvezo slovenskih izobraževalnih društev“ akcijo, da se uvedejo na ljubljanskih ljudskih šolah izobraževalni večerni tečaji za šoli odraslo mladino obojega spola. Socialni odsek „Ljubljanskega učiteljskega društva“ sestavlja pravkar urnik in učni načrt, da ga predloži merodajnemu faktorju, ki bo te izobraževalne tečaje vzdrževal in plačeval učiteljstvo. Nadzorstvo in vrhovno vodstvo bo izročeno posebnemu šolskemu kuratorju, poučevali pa bodo ljubljanski učitelji in učiteljice ter bodo dobivali za vsako uro pouka po 4 do 5 kron. — Izobraževalni tečajji imajo dvojen namen, in sicer: 1. širiti omiko med ljudstvo; 2. podpirati gmotno ljubljansko učiteljstvo.

+ Trgovsko šolstvo. Na deželi pohajajo obrtno nadaljevalne šole poleg obrtnih vajencev tudi trgovski vajenci. V Ljubljani imajo pa trgovski vajenci svoje šole, in sicer trirazredno trgovsko gremialno nadaljevalno šolo, ki jo vzdržuje gremij ljubljanskih trgovcev. Do tekočega šolskega leta je bila ta šola združena z A. Mahrovo trgovsko šolo. Na tej šoli je bil učni jezik nemški. Ker so pa trgovski vajenci skoraj vsi slovenske narodnosti, je sklenil gremij trgovcev, da bodi učni jezik slovenski in je zaradi tega združil trgovsko gremialno nadaljevalno šolo s I. mestno deško ljudsko šolo ter poveril vodstvo nadučitelju J. Dimniku. Knjigovodstvo in korespondenco poučuje magistratni koncipist J. Volc, trgovsko in menično znanstvo dr. Gregor Žerjav, ostale predmete pa ljudski učitelji, ki imajo ure plačane tako kakor na obrtni nadaljevalni šoli. To šolo pohaja 130 vajencev. Poučuje se ob četrtkih in nedeljah od 8. do 12. ure dopoldne.

+ Ljudska knjižnica v „Narodnem domu“ v Mariboru. Na občnem zboru „Slovenske Citalnice“ je poročal dr. L. Poljanec o poslovanju ljudske knjižnice v Mariboru l. 1909. Knjižnica šteje 1099 slovenskih knjig, torej 116 več nego koncem lanskega leta in sicer 77 (+ 2) pesništva, 45 (+ 2) dramatične, 513 (+ 71) pripovednih, 248 (+ 17) poučnih in 216 (+ 24) mladinskih knjig, razen teh pa še obilo čeških in hrvaških. Citatelji (koncem leta jih je 241) so prečitali letos 5480 knjig (lani 4675, torej tetos + 805) in sicer 360 (- 5) pesništva, 220 (+ 24) dramatične, 3606 (+ 378) pripovednih, 492 (+ 123) poučnih, 802 (+ 285) mladinskih. Zanimive so številke glede posameznih pisateljev in zbornikov. Sienkiewicz se je prečitalo 384 knjig, Jurčiča 331, Cankarja 120, „Dom in Svetov“ 177, Kersnika 188, Knezove knjižnice 121, leposlovne 67, ljudske 79, salonske 83, slovsanske 165, zabavne 87, „Slovanov“ 116, dr. Tavčarja 134, Trdine 149, „Ljubljanski Zvon“ 113. Nekatere knjige so že precej obrabljene, saj jih je bilo precej že po sedemdesetkrat med ljudstvom. Dohodkov je imela Ljudska knjižnica 550 kron in toliko tudi stroškov.

Politiški pregled.

*** V gosposko zbornico** je bilo imenovanih 30 novih članov. V gosposki zbornici ne sme biti namreč več kot 170 in ne manj kot 150 članov. Ker je pa od zadnjega imenovanja pred dvema letoma mnogo članov umrlo, se je moralo število dopolniti. Imenovanih je 6 dednih in 24 dosmrtnih članov. Med prvimi so sami nemški aristokratski veleposestniki, med drugimi pa nekaj vseučiliških profesorjev, nekaj uradnikov in nekaj industrialcev. Slovenca seveda ni nobenega.

*** Naša monarhija in Srbija.** Iz Belgrada poročajo, da se te dni poda tja dr. Baerenreither, da bi posredoval za pomirjenje med obema državama. Iz istega vira poročajo, da bo trgovska pogodba med Srbijo in Avstro-Ogrsko skoro dogotovljena.

*** Prognanstva v Sibirijo.** Glasom službene statistike so v letih 1900 do 1908 poslali v sibirsko prognanstvo iz Rusije 2,038,060 ljudi. Vrnilo se je iz Sibirije skupno 573,531 oseb.

*** Nov zistem.** Češki in nemški listi so poročali, da se bo ministrski predsednik takoj po novem letu posvetoval z dr. Sušteršičem, Kramfem, Udržalom in dr. Hrubanom glede novega zistema, oziroma rekonstrukcije vlade. Šef nove vlade bo baje baron Bienerth sam.

*** Proti latinizaciji v istrskih cerkvah.** Iz Lanišča pišejo „Edinosti“, da je škofova